

'NU ER DET MIG, DER HAR ORDET!'
OM KONSTRUERINGS- OG TALETURE I DEN
ETNOMETODOLOGISKE KONVERSATIONSANALYSE
OG OM DENS TEORETISKE FORUDSÆTNINGER
SOM SAMTALEANALYSE
af
Søren Lund

This paper analyzes the theoretical foundation of ethnomethodological conversational analysis (CA). It is argued that the school does not deliver on its promises. The school's founders and its practitioners present their analyses as 'small-scale interactions' and 'structure-in-action', in which all the conversational theoretical notions can be located empirically. The central claim of the school is that their methodology does not posit or reify any sort of pre-given abstract structures, as is the case in orthodox sociological theory. Another of the school's central claims is that only by close attention to the details of (in)formal conversation ('particular outcomes in particular settings'), is it possible to reveal the inborn order of conversation. I will argue that this is not what CA does. First, conversational analysis unnecessarily restricts the study of interpersonal communication to an abstract machinery or system, in which local conversational aspects like context and the interactants' identity are abstracted away. Second, it equates temporality with sequentiality, thereby reducing the temporal dimensions of communication to a sequencing mechanism. By implication, the way CA formalizes the conversation obstructs a radical contextualization of communication.

0. Indledning

En bemærkelsesværdig udvikling ved det aktuelle studium af menneskelig kommunikation er bl.a. en voksende tendens til at behandle sprog som en aktivitet snarere end en ting. Denne tendens viser sig i en forøget opmærksomhed mod partikularitet og kontekst og en privilegering af procedurer frem for substantielle fænomener. De *metodologiske* konsekvenser af sådanne antagelser synes således

indlysende: Hvis sprog er uløseligt situeret i tid og sted, må analysen af interpersonel kommunikation fokusere på lokale praksisser og partikulære handlinger

En af de nutidige skoler fra socialvidenskaberne, som konsekvent har indarbejdet disse tendenser i sin metodologi, er den såkaldt etnometodologiske konversationsanalyse. Denne skoles metodologi, som er udviklet siden 1960'erne, er kendetegnet ved en beundringsværdig præcision og stringens i undersøgelsen af krydsningspunktet for kommunikation og det sociale liv. Conversation Analysis (CA) synes således at have udviklet en lovende metodologi for en analyse af interpersonel kommunikation i henhold til en række nyere tendenser inden for kommunikationsforskningen.

Med udgangspunkt i en analyse af et objekt ud fra relevante konversationsanalytiske begreber, vil jeg efterfølgende diskutere de bagvedliggende teoretiske antagelser, konversationsanalysen forudsætter som metode til kommunikationsanalyse. Som 'data'¹ har jeg valgt et segment af det daværende tv-program *Profilen*. I 1995 kunne seerne følge en problematik på Danmarks Radio, der var formuleret eksplicit som undertitel i præsentationen af programmet: 'Profilen – tyveknægt eller folkehelt?' Undertitlen henviser til en kontroversiel begivenhed, som går forud for programmet, nemlig Thøger Seidenfadens (TS) valg at offentliggøre Ritt Bjerregaards dagbog som et 'fuldstændigt citat' i dagbladet *Politiken*.

I det følgende redegøres der først for den etnometodologi, konversationsanalysen arbejder ud fra. Dernæst præsenteres to måder at konstruere taleture på, og dermed administrere ordet, som gør sig gældende i interaktionen: En *syntaktisk* orienteret form for turtagning (*turn taking*), der anvendes i kortere indlæg, og en *pragmatisk* baseret form for turtagning, som bruges i lange, redegørende og argumenterende indlæg. Derudover skal der ses nærmere på de lange indlæg i *Profilen*, og det vises, hvilke tekniske metoder TS gør brug af for at skaffe sig det nødvendige talerum for lange indlæg, samt hvordan koordineringen af turtagningen foregår. Endelig vil jeg afslutte med en metodekritik af de teoretiske forudsætninger, CA arbejder ud fra.

Det er således *taleturen*, der udgør analyseenheden, og det er den, der i det følgende skal undersøges.² Her har jeg primært forholdt mig til videobåndet, idet jeg, i modsætning til hvad Jim Schenkein hævder, ikke mener, at den menneskeskabte transskription 'will look to the eye how it sounds to the ear' (Schenkein 1978:xi). Transskriptionsudskriften har været brugt som et supplement til videoanalysen, hvorfra jeg citerer i det omfang, det er nødvendigt. (Se bilag I for transskriptionskonventionerne.)

1. Metoder og begreber i den etnometodologiske konversationsanalyse

Indledningsvis introduceres der nogle begreber inden for den etnometodologiske konversationsanalyse. Der redegøres dels for den måde, den arbejder på, og dels for de teoretiske antagelser, den arbejder ud fra, som bl.a. vedrører konversationsanalysens kontekstbegreb. Desuden skal den kulturforståelse, den har og dennes konsekvenser for konstitueringen af menneskelig identitet, kort introduceres.

Konversationsanalysen er funderet i den sociologiske tradition kaldt 'etnometodologi' (EM). EM blev i 1967 grundlagt som 'alternate sociology' af den amerikanske sociolog Harold Garfinkel i bogen *Studies in Ethnomethodology*. Betegnelsen 'etnometodologi' henviser til:

[A]n organizational study of a member's *own* knowledge of his ordinary affairs, of his *own* organized enterprises, where this knowledge is treated [...] as part of the same setting that it also makes orderable. (Garfinkel 1974:18; min kursiv, SL)

Sidst i 60'erne skilte CA sig ud som en metodisk selvstændig variant af EM; CA blev grundlagt af Harvey Sacks, som var uddannet inden for jura, men senere (til sin død i 1975) arbejdede inden for sociologi. Udover Sacks regnes også de to amerikanske sociologer, Emanuel Schegloff og Gail Jefferson (som døde i 2007), som hovedfigurerne.

Den etnometodologiske konversationsanalyse bliver bl.a. anvendt til kulturanalytiske projekter af antropologer; men også lingvister er begyndt at anvende CA med henblik på at udforske forbindelsen mellem sproglig organisation og kulturel kontekst.

Inden for den etnometodologiske konversationsanalyse arbejdes der tolkende og induktivt. Med udgangspunkt i en undersøgelse af givet empirisk materiale arbejder man sig op mod nogle makrokategorier, som fx en kulturel kontekst. Fænomenet kontekst bliver inden for konversationsanalysen betragtet som et *refleksivt forhold* mellem konkrete interaktioner og de omgivende sociale og kulturelle forhold. Deltagerne orienterer sig i interaktionen mod nogle normative strukturer, som udruster dem med social kompetence; denne kompetence er med til at forme deres forventninger til, hvordan man konstruerer bestemte aktiviteter og opbygger en fælles forståelse i dem. Samtidig er det netop i kraft af forskellige former for interaktion, at det sociale system formes. Disse *vis-à-vis*-møder eller 'small-scale interactions' mellem grupper er med deres variation og foranderlighed med til at påvirke den samlede sociale orden og derved at give en social og kulturel formation dynamik.

Kultur er dynamisk, fordi den udfordres af praktiske menneskelige handlinger, og fordi disse handlinger ikke behøver at udvikle sig i overensstemmelse med nogle forventede normer eller mønstre. Tværtimod kan de udvikle sig i forhold til disse normer og mønstre ved at manipulere med dem eller ligefrem bevidst at bryde med dem. Der kan fx være brug for at opbygge en alternativ identitet i forhold til den mekaniske MAN-tilværelse, hvor normerne bevidstløst følges og identitet ligefrem bliver til 'niemand'. Og det er netop i disse 'small-scale interactions', at interaktørerne situerer og konstituerer deres identitet, som CA slagordet antyder: *doing being*. Begrebet refererer til, at man betragter identitet som noget deltagerne konstituerer i situationen eller i interaktionen. Identiteter er i denne tradition noget man går ind og ud af, og som man definerer sig *i forhold til*.

Til trods for den induktive tilgang bliver makroteoretiske kategorier og parametre om sociale og kulturelle forhold ikke afvist; men udgangspunktet er, at 'en forståelse af interaktionens mikro-niveau ses

som en forudsætning for at takle makrosociologiske emner' (Nielsen m.fl. 2006:183). For CA er samtalens kontekst vigtig. For eksempel bemærkes det tidligt af Sacks, Schegloff og Jefferson (1974), i en klassisk udtalelse, at 'conversation is always "situated" – it always comes out of, and is part of, some real sets of circumstances of its participants' (p. 699). Skønt tid, sted og aktørernes identitet utvivlsomt er relevante for interaktørerne, så indskærper forfatterne, at man skal være forsigtig med, hvordan de fremkaldes: 'it is undesirable to have to know or characterize such situations for particular conversations in order to investigate them' (p. 699). Næsten tyve år senere bekræftes denne metodologiske procedure af Maynard og Clayman:

Conversation analysts ... [are] concerned that using terms such as 'doctor's office', 'courtroom', 'police department', 'school room', and the like, to characterize settings ... can obscure much of what occurs within those setting ... For this reason, conversation analysts rarely rely on ethnographic data and instead examine if and how interactants themselves reveal an orientation to institutional or other contexts. (1991:406-7)

Dette betyder, som Drew og Heritage har påpeget, at selvom man kan udføre arbejde af institutionel karakter fra en telefon hjemmefra, så behøver det, der bliver sagt i telefonen, ikke nødvendigvis at være specifikt 'institutionelt'.

Thus the institutionality of an interaction is not determined by its setting. Rather, interaction is institutional insofar as participants' institutional or professional identities are somehow made relevant to the work activities in which they are engaged. (1992:3-4).

Samtaleanalysen kan således *i princippet* foretages løsrevet fra enhver sammenhæng, idet man ikke ønsker at beskæftige sig med de etnografiske træk ved den umiddelbare situation, herunder de markører,

der kan bruges til at indplacere situationen i en bredere social sammenhæng. Interaktionen er i en vis forstand sig selv nok.

Denne såkaldt anti-etnografiske holdning inden for CA, hvor man afstår fra at kategorisere samtaledeltagerne i forhold deres baggrund, er ikke blevet modtaget med udelt tilfredshed inden for CA's egne rækker. Fx identificerer CA'eren Jakob Steensig de problemer, der er forbundet ved at abstrahere fra samtalsituationens etnografiske træk, som følger:

Jeg deler CA's kritik af at man anvender baggrundsfaktorer til at forklare adfærd. På den anden side mener jeg at en viden om deltagerens baggrund kan være relevant for en interaktionel analyse. Baggrunden begrænser i et vist omfang de sproglige og adfærdsmæssige valg i konkrete situationer. Deltagerne har erfaring med sådanne begrænsninger og deres kendskab til hinandens baggrund indvirker også på deres handlinger (samtidig med at handlingerne hele tiden opdaterer deltagerens opfattelse af baggrundsfaktorer og deres betydning). Analytikeren vil bedre kunne se hvordan sådanne faktorer spiller med i interaktionen, hvis han/hun har noget af den viden deltagerne har om hinanden. Samtidig er det også sådan at analytikeren uvægerligt vil blive påvirket af hvad han ved om deltagerne. Dette er endnu en grund til at analytikeren skal gøre sig klart hvori denne viden består. (Steensig 2001:23f)

Men det, som er vigtigt for analytikeren, er *deltagerperspektivet*. Det betyder, at det er deltagerne i den givne interaktion, der dokumenterer hvor meget kontekst, som er relevant at drage ind. Dog må dette ikke misforstås, idet det i sidste ende selvfølgelig er analytikeren eller analytikerne, som på baggrund af deltagerens orienteringer bestemmer sig for hvilke baggrundsfaktorer ud fra den givne samtale, der skal privilegeres. Dette kommer imidlertid ikke frem i nedenstående citat:

For the events of human conduct, we are dealing with sentient beings who themselves orient to their context under some

formulation or formulations; who grasp their own conduct and that of others under the jurisdictions of some relevancies and not others; who orient to some of the identities they separately and collectively embody and, at any given moment, not others. And because it is the orientations, meanings, interpretations, understandings, etc. of the *participants* in some sociocultural event on which the course of that event is predicated – and especially if it is constructed interactionally over time, it is *those* characterizations which are privileged in the *constitution of socio-interactional reality*, and therefore have a prima facie claim to being privileged in efforts to *understand* it. (Schegloff 1997: 166f; artiklens kursiv)

Der tages analytisk udgangspunkt i empiri, og det, som beskrives, er, hvad deltagerne foretager sig i interaktionen. Ifølge Schegloffs (1987, 1992a, 1992b) *relevansprincip* er den relevante kontekst den, der i den konkrete interaktion optræder som relevant for samtaleparterne. De forventede identiteter i en læge-patient-samtale behøver ikke automatisk at være relevante; det skal *fremgå* af interaktionen for at være det. Relevant kontekst er kun relevant, hvis konversationsanalytikeren kan dokumentere, at den *empiriske* præger interaktionen – altså konteksten skal kunne lokaliseres i teksten.

Det spørgsmål, der opstår, er, hvordan man demonstrerer, hvad der er 'relevant'. Dette spørgsmål anses inden for konversationsanalysen (Schegloff 1992b) for et basalt metodologisk problem, som fører to yderligere problemer med sig, der henholdsvis kaldes for 'relevance' og 'procedural consequentiality'. Spørgsmålet vedrørende relevans angår 'showing from the details of the talk or other conduct in the materials that we are analyzing that those aspects of the scene are what the parties are oriented to' (Schegloff 1992b:110). Problemet kan ses i lyset af Sacks' analyser af begrebet 'membership categorization', idet de afslørede, at mennesker beskriver sig selv og andre på mangfoldige måder. Det andet begreb, 'procedural consequentiality', indebærer, at en demonstration af det relevante i selve beskrivelsen af mennesker og

omgivelser *for deltagerne i interaktionen* ikke er nok. Man må imidlertid også forholde sig til følgende spørgsmål:

How does the fact that the talk is being conducted in some setting (e.g. 'the hospital') issue in any consequence for the shape, form trajectory, content, or character of the interaction that the parties conduct? *And what is the mechanism by which the context-so-understood has determinate consequences for the talk?* (Schegloff 1992b:111; artiklens kursiv)

Analytikerens bestræbelse på at bestemme konteksten anses inden for konversationsanalyse ikke som en en-gang-for-alle-affære; for de forskellige interaktører skal hele tiden forsøge at arbejde på at etablere konteksten. Ligeså kan man ikke forklare menneskers adfærd som en blot simpel respons til en given kontekst, når det er konteksten, der til stadighed er under aktiv konstruering (og rekonstruering).

Det er en vigtig antagelse inden for CA, at de samtalende stræber mod en fælles forståelse i og af interaktionen. Når en person taler, viser vedkommende samtidig de øvrige deltagere, hvordan han/hun har forstået den allerede producerede tale, og netop denne fortsatte opdatering af betydning mellem samtalsens parter er et forhold, analytikerens gør brug af i et forsøg på at beskrive, hvad der foregår. Da deltagerne viser hinanden, hvad de gør (med hensyn til procedurer og metoder), og hvordan de forstår samtalen, fremgår dette også i vidt omfang for analytikerens.

Det er også karakteristisk for CA, at man arbejder kontekst-orienteret i den formelle analyse, eftersom den enkelte taletur forstås på baggrund af det, som går forud i samtalen, og idet den antages samtidig at sætte rammerne for den tale, der følger efter. Man kan fx ikke funktionsbestemme en ytring i samtalen isoleret, men kun gennem en analyse af dens relation til det omgivende materiale. Som regel kan modtagerens reaktion i den efterfølgende taletur vise, hvordan en forudgående taletur er blevet forstået.

CA er en udpræget empirisk analysetradition. Den kan således ikke beskyldes (som visse 'Grand Theorists', Saussure, Durkheim, Parsons, Chomsky m.fl. er blevet det) for at skrive kogebøger uden selv at have tilberedt retterne. At CA primært er empirisk betyder, at den tager udgangspunkt i de samtaler, som udgør data. Konversationsanalytikeren bestræber sig i første omgang på at beskrive de sociale metoder deltagerne tager i brug, *uden* at inddrage begreber så som magt og køn. Analytikeren søger at beskrive, hvad der *teknisk* foregår i samtalerne på disses egne præmisser, før en videre fortolkning af de beskrevne strukturer tilføjes af analytikeren.

Når konversationsanalytikeren har indsamlet de data, som analysen er afhængig af, så er næste skridt ikke at gribe til teoretiske abstraktioner. Button (1991:4-5) anfører om etnometodologien, at den:

never bought into the business of theorising, it was iconoclastic, it would not theorise foundational matters ... [I]t wished to make them investigable, available for enquiry. In holding them up for scrutiny, ethnomethodology came to respectify foundational matters.

Ifølge Heritage (1984:235) kan CA's respekt for sociale data føres tilbage til Sacks utålmodighed med idealiseringen af samtalens specifikke træk, som var fremherskende inden for ortodoks sociologi. Han søgte derimod: 'a method of analysis which would keep a grip on the primary data of the social world, the raw material of specific, singular events of human conduct'. For Lee (1991:224), sådan en

respectification involves ... suspending general questions, such as the question of the relationship between 'culture' and 'language' until these have been described with respect to the question of how they relate into the witnessable understandings and activities of social interactants.

Konversationsanalysen skubber således alle spørgsmål til side, der angår forbindelsen mellem den konversationelle interaktion og den sociale

handlings større kontekst, som 'premature and unprofitable diversions for the central task of discovering and describing the organization of conversational interaction as such' (Zimmerman og Boden 1991:3). Heritage (1984:242) beskriver dette som konversationsanalytikerens 'retreat from premature theory construction ... an avoidance of abstract theoretical constructs'. På samme måde roser Levinson (1983:295) CA's 'healthy suspicion of premature theorizing and *ad hoc* analytical categories'.

1.1. To typer *turn taking*

I dette afsnit gøres der rede for begrebet turtagning (*turn taking*). Turtagning er centralt inden for den interpersonelle kommunikation, fordi det at tale i *ture* hele tiden er noget, som skal fordeles i samtaler. Hvis deltagerne fx indgår i en samtale, skal deltagerne hele tiden skiftes til at tale. Men der er også en anden grund til at tage udgangspunkt i turtagning: Alle konversationelle fænomener er interrelaterede med dette begreb.

Sacks m.fl. skitserede i deres *Language*-artikel fra 1974 en model for naturligt talesprog. Modellen beskriver talens færdselsregler og siger dels noget om turkonstruktion, dvs. hvad der skal til før en taletur er fuldstændig, dels siger den noget om turallokation, dvs. placering og distribution af taleture. Turkonstruktionen er bl.a. syntaktisk defineret og består som regel af en (hel)sætning (jf. nedenfor, §1.2 om (hel)sætningens projektionsbarhed).

Men også mindre enheder eller led kan udgøre en tur; fx leksikalske eller ordkonstruktioner som 'mm' eller 'joh' kan udgøre et-ords-ture. Efter en leksikalsk eller syntaktisk enhed følger et overgangsrelevant sted (*transition relevance place*, forkortet TRP), hvor der kan forekomme taleskift. Ved hvert overgangsrelevant sted tager deltagerne følgende regelsæt for turtildeling i brug i prioriteret rækkefølge:

1. Den aktuelle taler udpeger den næste taler. Det kan ske ved, at den aktuelle taler stiller et spørgsmål til en bestemt person. Da det at stille et spørgsmål er en såkaldt sekventielt implikativ handling, forventes det, at den adspurgte tager næste taletur og indholdsmæssigt relaterer den til den forudgående taletur.
2. Den næste taler kan selv vælge taleturen. Hvis ingen er udpeget som næste taler, får den taler, der først starter, den næste tur.
3. Hvis ingen af de ovennævnte muligheder effektueres, kan den aktuelle taler fortsætte sin taletur.

Regelsættet for turtildelingen er cyklisk; det anvendes ved hvert overgangsrelevant sted for hver enkelt tur.

Modellen er imidlertid blevet suppleret. Den klassiske turtagningsmodel kan kun anvendes på de interaktioner, som består af korte ordvekslinger i korte taleture (Houtkoop m.fl. 1985). Men i *Profilen* er der også eksempler på lange og redegørende indlæg, der syntaktisk strækker sig længere end (hel)sætningen. Sådan som modellen er skitseret, tager den ikke metodisk hensyn til uddybende og argumenterende taleture (jf. Houtkoop m.fl. 1985).

I *Profilen* er der flere eksempler på indlæg, hvor Thøger Seidenfaden (TS) strækker sig over en række syntaktiske enheder, og alligevel er der ingen indikation på turkrævende adfærd fra Jens Olaf Jersild (JOJ) ved de overgangsrelevante steder, som efter modellen skulle optræde efter hver syntaktisk enhed.

Men til gengæld sker der ved afslutningen af de redegørende indlæg en ekstrem form for koordination, dvs. at enten begynder næste taler præcis, når den foregående stopper (dette fænomen kaldes *no gap no overlap*; Sacks m.fl. 1974), eller også begynder næste taler få tiendedele sekunder efter, at den foregåendes tale er færdig.

Der er altså tegn på, at der er to former for turtagningsadfærd i et redegørende og argumenterende program som *Profilen*. Den ene er lig med den, der er skitseret i modellen: en ytring-til-ytring baseret taletur. Den anden form for taleturtagning er den, som er beregnet på argumenterende indlæg, der benævnes diskursenheder (*discourse units*) af

bl.a. Houtkoop m.fl. (1985), hvor de overgangsrelevante steder er sat ud af kraft til fordel for andre former for talekoordination.

Spørgsmålet er nu, hvordan parterne i *Profilen* kan vide, hvornår det er deres tur, og hvornår det ikke er, når de overgangsrelevante steder i taleturen er suspenderet til fordel for længere taleture. Hvordan fungerer den form for turtagningsadfærd, som gør sig gældende i de lange indlæg i forhold til den almindelige (konversationelle) turtagningsadfærd (Sacks m.fl. 1974)?

I det følgende skal det vises, hvad det er for signaler og strukturer, som bl.a. TS gør brug af for at reservere sig talerum for længere taleture (diskursenheder). TS har brug for talerum for at kunne fremsætte sine synspunkter og argumenter, selvom der er tryk på turtagningen. Hvis han kun havde én (hel)sætning til rådighed til at redegøre for sine motiver for offentliggørelsen af dagbogen, var han formentlig ikke i stand til at overbevise værten og seerne om det berettigede i sin handling.

1.2. Signaler, som projicerer en diskursenhed

Der er nu redegjort for begrebet turtagning. Dels er der blevet refereret til den sociologiske komponent af turtagningen, nemlig turtildeling, og dels til den mere lingvistiske turopbygningsenhed. I det følgende skal denne *lingvistiske* komponent behandles. Netop omkring turopbygningsenheden, som består af sproglige størrelser, kan der siges noget konkret lingvistisk.

Én af årsagerne til, at (hel)sætningen fungerer som grammatisk turopbygningsenhed, er dens 'projiceringsegenskaber':

THE TURN-CONSTRUCTIONAL COMPONENT. There are various unit-types with which a speaker may set out to construct a turn. Unit-types for English include sentential, clausal, phrasal, and lexical constructions [...] Instances of the unit-types so usable allow a projection of the unit-type under way, and what, roughly, it will

take for an instance of that unit-type to be completed. Unit-types lacking the feature of projectability may not be usable in the same way. (Sacks m.fl. 1974:702)

I engelsk og dansk kommer det finitte eller tidsbøjet verbum tidligt i enheden, og det kan 'projicere' (og derved forudsige), hvad der skal til, for at enheden kan være afsluttet. Det, som det finitte verbum projicerer, er det afsluttende led i sætningen, som normalt på dansk er verbets obligatoriske komplement: objekt, subjektsprædikat, adverbial. Det finitte verbum er altså projicerbart; det samme gælder præpositioner, som projicerer deres styrelser, og underordnede konjunktioner, der projicerer både en ledsætning og dens matriks-sætning. Og dette har implikationer både for taler og lytter. Modtageren af en taletur kan på baggrund af det finitte verbum forudsige, hvad der mangler at blive produceret før taleturen afsluttes. Det er de projicerende fænomener, der muliggør den præcise timing ved talerskift, idet lytteren er i stand til at planlægge sin egen tur, før den nuværende taler har færdiggjort sin tur.

Allerede i en forelæsning fra 1968 er Sacks opmærksom på (hel)sætningens projicerbarhed:

One issue concerns the question of the 'completion' phenomenon: How is it that people go about producing recognizably complete utterances. And a basic thing that seems to be involved is that there's a generically available packaging device for utterances, and that's the sentence. ([1968] 1992 II:39-40)

Men det centrale konversationsanalytiske fænomen *projicering* opererer på en anden måde, når de producerede taleture strækker sig ud over ytring-til-ytring-formatet. Når det gælder de længere indlæg eller diskursenhederne, ser det ud til, at projiceringen foregår allerede i taleturens indledende element. En bestemt måde at indlede sin taletur på signalerer vedkommendes intention om at producere et indlæg i det

format, hvor de syntaktisk bestemte overgangsrelevante steder er suspenderede, indtil vedkommende signalerer, at indlægget er afsluttet.

I en forelæsning fra 1970 observerede Sacks (Sacks 1992 II:222ff), at den form for turtagning, der instantieres under produktionen af længere argumenterende indlæg ligner den turtagningsadfærd, som konstitueres, når man vil fortælle en historie i en samtale. Sacks undersøgte, hvordan historiefortælling (*story-telling*) er organiseret og fandt frem til, at når historiefortællingen først var initieret, så blev den almindelige turtagningsadfærd suspenderet. Historiefortælleren havde både ret og pligt til at fortælle historien færdig. Desuden opdagede Sacks, at historiefortælling er en sekventielt organiseret aktivitet. En historieindleder (*story-preface*) som: 'Something awful happened to me today' (Sacks 1992 II:227), eller tilsvarende på dansk 'Nu skal I bare høre ...' eller 'Kender I den om ...', identificeres som en anmodning om at måtte fortælle en historie, og efterfølgende besvares denne anmodning af lytteren i næste taletur. Hvis lytteren for det historieindledende udtryk giver sin accept ved fx et *what?* eller et nik eller et *nej*, kan den anmodede gå i gang med at fortælle sin historie. Det er disse *metasproglige* turindledende konstruktioner, der signalerer produktionen af et uddybende og argumenterende indlæg, en diskursenhed.

Den turtagningsadfærd, som instantieres ved interpersonel historiefortælling, gør sig også gældende i produktionen af argumenterende indlæg. Det betyder, at den talende har reserveret talerummet og trygt kan fortsætte sin tale uden at skulle tænke på at blive afbrudt efter hver (hel)sætning i indlægget. Den lyttende kan kun deltage med tale, der ikke afbryder taleturen, og det sker som regel ved hjælp af ytringer af den såkaldte responstype (*continuers*) (Schegloff 1982): *nå, ja, mm* osv., som placeres ved overgangsrelevante steder for at vise, at lytteren er orienteret mod fortsættelse af taleturen, at vedkommende er med og er interesseret i det, der bliver sagt.

Efter redegørelsen af de enkelte relevante begreber, anvendes metodologien nu på tv-programmet *Profilen*. I den følgende analyse skal det dels vises (i), hvordan TS er i stand til at producere et indlæg, som strækker sig ud over de syntaktisk bestemte overgangsrelevante steder.

Og dels (ii), hvordan han ved hjælp af bestemte projicerende signaler formår at fastholde sin tur. Fokus er således på de komplekse sociale handlinger, TS producerer.

Med angivelsen af interaktørernes status i kommunikationen som 'subjektposition' angives blot, at samtalepartnerne indgår i en række forskellige sociale relationer, ud af hvilke de udvikler forskellige bevidsthedsformer. (Se bilag I for transskriptionskonventionerne).

2. *Analyse af Profilen*

Jeg vil nu prøve at beskrive, hvad interaktørerne gør i sekvensen. Udskriften begynder, hvor JOJ begynder sin taletur. JOJ indleder programmet med en taletur, som strækker sig kvantitativt over 11 linier. Taleturen er produceret således, at samtlige syntaktisk bestemte overgangsrelevante steder er blokerede. Der er fx en pause i linie seks på 1,7 sekunder, hvor TS kan forsøge en talestart, men gør det ikke.

Hvad er det JOJ gør? Han har reserveret sig talerum, så han dels kan indlede programmet og dels introducere problematikken uden at skulle tænke på at blive korrigeret eller afbrudt. Hvordan skaffer han sig talerum? JOJ afskærmer bl.a. sin taletur ved sent at introducere TS eksplicit. Først i linie 5/6 bliver TS synlig i kraft af, at han bliver præsenteret for seerne af et fokuserende kamera. Dermed opnår han deltagerstatus.

Men TS får også talerstatus sprogligt i kraft af, at JOJ pronominaliserer sin taletur med betonedede tiltaleformer eksemplificeret af 'DIG' og 'du', 'I'. Fra linie 7 til 11 bliver den pronominale udpegning eksplicit, og dermed isoleres en deltager og en begrænset tematik. JOJ's handling projicerer en parsekvens (*adjacency pair*), hvori TS efterfølgende skal relatere indholdet i sin taletur til den foregående taletur. Udpegningen af en deltager har implikationer for turtagningsmekanismen. Ifølge den sociologiske turtildelingskomponent er det som regel én mekanisme, der bliver effektueret:

If the turn-so-far is so constructed as to involve the use of a 'current speaker selects next' technique, then the party so selected has the right and is obliged to take next turn to speak; no others have such rights or obligations, and transfer occurs at that place. (Sacks m.fl. 1974:704)

Talerudvælgelsen bliver eksplicit fra linie 7 til 11, hvor diskursen bliver udpegende med direkte og lukkede, formaterede spørgsmål, som gør et svar konditionelt relevant (*conditionally relevant*). Da det at stille spørgsmål som bekendt er en såkaldt sekventielt implikativ handling (med *sequential implicativity*), forventes det, at den adspurgte tager næste taletur, og indholdsmæssigt relaterer den til den forudgående. Dette har implikationer for den diskurs TS har mulighed for at producere: Formatet for den diskurs TS kan producere bliver underlagt svar-diskursens tvangsformer.

En anden implikation af den talerstatus TS tildeles eksplicit i linie 7 er, at han begynder at orientere sig mod overgangsrelevante steder i JOJ's diskurs. På et ekstrasprogligt plan er der en vag indikation i linie 11 på, at TS forsøger et turskifte efter 'informatio:n'. I linie 8 foretager JOJ en indånding og projicerer derved en turenhed (indeholdende 'Robin Hood'-analogien), som intonationelt falder successivt; turenheden slutter i linie 11 med en lydforlængelse i 'informatio:n'. Lige efter den sidste stavelse i 'informatio:n' er der en mimisk indikation på en art 'smaske'-fænomen, hvor TS projicerer en præ-begyndelse.

Foruden Robin Hood-enhedens successivt faldende intonation, er der også Robin Hood-myten's projicerbarhed. Myten's projicering består i, at den er overleveret i to komponenter: den ene komponent ('... han tager fra de rige ...') projicerer den anden komponent ('... han giver til de fattige ...'). På baggrund af dels den faldende intonation, og dels myten's projicerbarhed, er TS i stand til at forudsige en genkendelig afslutning på turenheden og en mulig overgangsrelevans.

I linie 12 begynder TS sin taletur efter udvælgelsen af JOJ. I TS's turindledende position projicerer signalet 'altså' en forklarende taletur. I taleturen indgår et antal komponenter, der annonceres som

'postula::ter', der vil blive taget 'i ræ:kkefølge'. Signalet projicerer en taleur, som udformes som en diskursenhed, hvor de syntaktisk bestemte overgangsrelevante steder optræder som ikke-eksisterende. Etableringen af diskursenheden foregår interaktivt mellem deltagerne: TS anmoder JOJ om retten til at producere et indlæg i et diskursformat, hvor de syntaktisk bestemte overgangsrelevante steder er suspendede. JOJ godkender anmodningen i linie 13. JOJ kan nu kun deltage med reaktioner, som ikke afbryder TS's taleur. Det sker bl.a. i form af responstypen 'continuers' (Schegloff 1982) 'ja', 'mm' eller 'uh'. Disse typer kan være placerede ved overgangsrelevante steder for at vise, at deltageren er orienteret mod en fortsættelse af turen eller er interesseret i det, som bliver sagt.

I linie 17 forsøger JOJ en talestart på et syntaktisk bestemt overgangsrelevant, men *pragmatisk* bestemt overgangsirrelevant sted, og benytter regel 2 om selvudvælgelse:

- (b) If the turn-so-far is so constructed as not to involve the use of a 'current speaker selects next' technique, then self-selection for next speakership may, but need not, be instituted; first starter acquires rights to a turn, and transfer occurs at that place. (Sacks m.fl. 1974:704)

Men JOJ har netop ikke retten til en tur, idet han i linie 13 godkender TS's anmodning om en forklarende taleur (handlings-projektion), hvori der indgår tre diskurskomponenter ('postulaterne'). JOJ's godkendelse indebærer dels, at den subjektposition han tildeler sig selv efterfølgende bliver diskursrecipient. Og dels indebærer det, at samtlige syntaktisk bestemte overgangsrelevante steder er annullerede, indtil diskursenheden har nået en genkendelig afslutning. Den eneste handling JOJ kan bidrage med som sekventielt impliceret diskursrecipient, er diskursakkompagnerende continuers: 'mm'; 'ja:h' osv.

Det er derfor i denne sammenhæng uhensigtsmæssigt at betragte TS's handlinger i linie 18 og 19 som overlap. Der er tværtimod konkurrerende forhandlinger om, hvem, der skal have positionen som

den primære taler, og hvem, som skal underkaste sig den sekventielle implikativitet. JOJ forsøger i linierne 17, 20 og 21 så at sige at gribe ind i TS's projiceret diskursformat for at tage afstand fra den forklaring, 'tyv'-komponenten tildeles. Sacks kaldte fænomenet 'heckling', som betyder at afbryde eller forstyrre ved at komme med tilråb. Men Sacks anvender fænomenet i en *teknisk* forstand som bemærkninger, der indskydes, mens en deltager er ved at fortælle en historie eller producere en diskursenhed:

A key sort of thing is that plainly a listener is in a different position with respect to the other parties if he is constrained to offer his view of what's been said after the story [diskursenhed, SL] is over, than if he can, not simply offer his view of what's been said while the story is going on, but talk in such a way as to show the other listeners how to listen to the story. If a listener can, by inserting cracks into a story, not simply have made a joke, but have pointed up how to listen to what's being said in a way other than the teller intends, then a kind of power is given to listeners that a storyteller [diskursproducenten, SL] would have to take account of. ([1970] 1992 II:286)

JOJ afbryder forklaringen af den første 'tyv'-komponent i diskursenheden, formentlig fordi den ikke stemmer overens med den opfattelse, JOJ har af problematikken. De overlappende talestarter kan signalere et teknisk forsøg på at forstyrre eller afvige fra den bestemte linie eller udvikling TS's diskurs er ved at tage. JOJ's modforanstaltende aktivitet kan ses i forhold til diskursenhedens magtfulde potentiale som samtaledominerende faktor.

Turtagningsmekanismen genfinder rytmen dels ved, at TS betoner sin ret til at fortsætte sin taletur (diskursenhed). Og dels ved at påpege, at han ikke har færdiggjort sin taletur, netop fordi ikke alle annoncerede diskurskomponenter endnu er færdigbehandlede. Hvordan gør han det? TS (gen)anmoder om ret til at fortsætte i linie 22 og bliver efterfølgende godkendt (23). Måden, TS (gen)anmoder på, er syntaktisk formateret

som en spørgehandling, der dirigerer JOJ ind i en subjektposition som den sekventielt implicerede recipient.

Beslutningen om TS's fortsættelse er en interaktiv proces, som interaktørerne afvikler internt i diskursen. Efter JOJ's godkendelse i linie 23 fortsætter TS i diskursformatet, et format, som skal reservere talerum til behandlingen af de to sidste komponenter. I linie 24 betoner TS, at diskurskomponenterne skal forklares i 'i rækkefølge', dvs. han projicerer for anden gang, at når den ene komponent er forklaret, skal den anden og sidste komponent efterfølgende også; før er han ikke færdig med sin taletur. Måden, hvorpå TS udfører disse anmodnings-handlinger på, er ved at dirigere JOJ ind i subjektpositionen som den sekventielt implicerede recipient. Desuden forholder TS sig *disciplineret* i afviklingen af diskursenheden ved ikke at relatere sig til indholdet af JOJ overlappende talestarter – og dermed undgår han at ende i en subjektposition som sekventielt impliceret recipient.

I resten af den interaktive sekvens til linie 40 er subjektpositionen fordelt således, at JOJ indtager subjektpositionen som diskursrecipient med akkompagnerende responser ved alle overgangsrelevante steder. Hvorimod TS fastholder sin subjektposition som primær taler ved at fokusere på, at han først er færdig, når han har forklaret alle tre komponenter i diskursenheden. Afslutningen på TS's taletur er genkendelig, nemlig efter forklaringen af sidste komponent, og det forholder JOJ sig til i linie 39 med 'ja:h [·hhh]=', hvor indledningen projicerer en taletur, som er længere end de akkompagnerende reaktioner.

3. Metodekritik

På baggrund af arbejdet med analysen og redegørelsen for begreberne i metodologien skal den etnometodologiske konversationsanalyses (CA) antagelser om interpersonel kommunikation trækkes frem og diskuteres. CA arbejder ud fra en forestilling om, at interpersonel kommunikation har en iboende *mekanik* eller en 'technology of

conversation'. Fx beskriver Sacks (1992 II:169) interpersonal kommunikation som: 'as being spewed out by machinery, the machinery being what we're trying to find; where, in order to find it we've got to get a whole bunch of its products'. Det, konversationsanalytikerens er interesseret i, er således at finde mekanikken, dvs. de faktiske bagvedliggende kategorier og mekanismer og deres indbyrdes relationer, som producerer interpersonel kommunikation. Sacks igen:

The kind of phenomena we are dealing with are always transcriptions of actual occurrences, in their actual sequence. And I take it our business is to try to construct the machinery that would produce these occurrences. That is, we find and name some objects, and find and name some rules for using those objects. (Sacks 1992 I:113)

Denne mekanik antages endvidere af den etnometodologiske konversationsanalyse at kunne beskrives uafhængigt af følgende to aspekter, hvad jeg i det følgende skal argumentere for:

- Tid og indhold i samtalen
- Lokale konversationelle aspekter, her samtaleparternes identiteter og samtals kontekst, i samtalen (til fordel for et system, hvis ontologiske status er uklar)

For CA er 'the architecture of intersubjectivity' det, som udstyrer det sociale liv med orden, og det er et gennemgående *sekventielt* fænomen. Dvs. mennesker strukturerer deres rationelle liv ved offentligt at udstille over tid deres gensidige forståelse af den situation, som er under konstruktion. I CA betragtes en handling altid som en respons til den handling, som går forud for den første handling, og enhver handling er nødvendigvis konstrueret i overensstemmelse med den kontekst, som allerede er etableret. Drew and Heritage (1992:18) anfører for eksempel

at 'the sense of an utterance as *an action* is an interactive product of what was projected by a previous turn or turns at talk and what the speaker actually does'. Og det er ud fra denne grund, som Levinson (1983:321) bemærker, at interaktørerne viser det sociale livs orden for hinanden og for konversationsanalytikeren: '[A]s each turn is responded to by a second, we find displayed in that second an *analysis* of the first by its recipient. Such an analysis is thus provided by participants not only for each other but for analysts, too'. Således er strukturen i det sociale liv karakteriseret ved at være en fortsat fælles og socialt ansvarlig aktivitet.

Heritage (1984:108) hævder, at Garfinkels fremhævelse af den temporale samordning af handling er en direkte udfordring til de teorier om social handling, hvor abstrakte sociale normer determinerer den lokale aktivitet. Ud fra dette deterministiske synspunkt bliver scenen for handlingen betragtet som essentielt prædefineret, og tid bliver identisk med et 'fat moment'. I det etnometodologiske alternativ anses normer for at være 'reflexively constitutive of the activities and unfolding circumstances to which they are applied'; og den sociale struktur er kun tilgængelig igennem 'temporally extended sequences of action' (Heritage 1984:108). Schegloff (1992:125) beskriver dette som en slags serialisering af kontekster:

There is, to my mind, no escaping the observation that context, which is most proximately and consequentially *temporal* and *sequential*, is not like some penthouse to be added after the structure of action has been built out of constitutive intentional, logical, syntactic, semantic, and pragmatic/speech-act-theoretic bricks. The temporal/sequential context rather supplies the ground on which the whole edifice of action is built (by the participants) in the first instance, and to which it is adapted 'from the ground up'.

Zimmerman and Boden (1991:9) synes at være enige med Schegloff:

For conversation analysis, the varieties of sequential organization – the turn-taking system for managing the construction, allocation of turns at talk, sequences for entry into and exit from conversation, and for the repair of trouble or for doing invitations, requests, assessments, and the like – provide structure for conversational encounters, and talk-in-interaction more generally. As a consequence, the sequential environment of talk provides the primary context for participants' understanding, appreciation, and use of what is being said, meant, and most importantly *done* in and through the talk.

For Sacks, Schegloff og Jefferson (1974:722) er turtagningsystemet et system for tildeling af ture *i en serie*. Hver tur anses at indeholde en tredelt struktur: 'one which addresses the relation of a turn to a prior one, one involved with what is occupying the turn, and one which addresses the relation of the turn to a succeeding one'. På samme måde siger Lynch (1985:53), at etnometodologisk arbejde er en undersøgelse af 'the serial ordering of tasks in the immediacy of an organizational setting'.

For CA er *tid* således blevet reduceret til en *sekventiel mekanisme*, der indretter social interaktion, på samme måde som et ur styrer livet på en fabrik: Den er dominerende og ubøjelig. Den konversationsanalytiske position synes at være, at ikke bare er konversationelle ture uundgåelig forbundne med de ture, som går forud og efter, men også, at det er den *eneste* måde, social handling er temporaliseret på. Temporalitet kommer derved til at blive endnu en objektiveret abstraktion. Faktisk gælder det for etnometodologien, at tid er det eneste strukturelle element, som er nægtet et gensidigt forhold til den lokale interaktion. Temporalitet konstruerer lokal handling, men er i sig selv ukonstrueret; det er hinsides agens og hinsides sprog. Det sociale livs temporalitet er blevet tillempet til en endimensional form for sekvens. Tid indgår i denne version af det sociale liv primært igennem den skridtvis, tur for tur-konstruktion i den konversationelle orden. Tid bliver sidestillet med sammenkædningen af aktiviteter. Lige præcis her adskiller

konversationsanalysen sig *ikke* fra den detemporaliserede strukturalisme i ortodoks sociologi og lingvistik. Schegloffs (1991:62) forestilling om, at kontekst kun er interessant, når den er 'procedurally consequential' kan opfattes som en måde at afvise indvirkningen af sådan en ikke-sekventiel temporalisering af den menneskelige kommunikation på.

I og med at den konversationsanalytiske metodologi indtager et atemporalt perspektiv på menneskelig social handlen (Nielsen m.fl. 2006:198), dvs. ved at reducere temporalitet til sekventialitet, så er den *eo ipso* også sårbar over for den indvending, at mennesket qua *homo loquens* er en tidsbunden agent – og *kan* ikke være andet. Dvs. vi kan ikke eksistere uden for tid, ligesom vi heller ikke kan kommunikere uden for tid. Interpersonel kommunikation er essentielt *kotemporal* med alle de andre aktiviteter, der foregår sideløbende med og uden for kommunikationen.

En anden konsekvens af det faktum, at interpersonelle kommunikationshandlinger ikke besidder en egen temporal status, som på underfundig vis placerer disse handlinger uden for vores eksistens' kronologi, er følgende radikale konsekvens: Interpersonel kommunikation kan ikke garantere *semantisk* stabilitet over tid. Dette forhold kan illustreres ved følgende konstruerede eksempel:

A siger: 'Det ser ud til regn'.

B siger: 'Hvad sagde du?'

A siger: 'Det ser ud til regn'.

Umiddelbart ser kommunikationen ud til at være et forbilledligt eksempel på ordret gentagelse (*iteration*). A gentager sig selv. Men gør han nu det? Nej, A siger ikke det samme som i den første ytring, selvom de samme ord ser ud til at være sagt. At sige 'de samme ord' er hverken en nødvendig eller tilstrækkelig betingelse for at 'sige det samme'. Dette er jo nøjagtigt, hvad udsagnet forudsiger, nemlig, at interpersonel kommunikation er *integreret* i det temporale kontinuum, fordi kontekstualiseringen af A's anden ytring er irreduktibelt forskellig fra den første. A's anden ytring er et svar på spørgsmålet 'Hvad sagde

du?' i modsætning til den første ytring. Den anden ytring kan konstrueres som et citat af den første, hvorimod den første næppe kan konstrueres som et citat af den anden. Svaret 'Hvad jeg sagde, var, at det ser ud til regn' ville være et fuldstændigt fornuftigt svar til B's spørgsmål, men kan ikke stå som en parafrase af den første ytring.

Denne illustration tjener til at vise, at begrebet *iteration*: 'At sige det samme om igen' er lige så lidt en teoretisk mulighed i interpersonel kommunikation som at score det samme mål om igen er en teoretisk mulighed i fodbold: *sociale handlinger integreres i tid*.

Et andet aspekt ved konversationsanalysens metodologi er, at den ikke åbner tilstrækkeligt op for en indholdsbestemmelse af samtalen. Metodologien indeholder fx ikke en tegnteori. Men da konversationsanalysen er en sociologisk disciplin, og da dens formål er at studere sociale medlemmers *egne* metoder til at producere social orden, er den heller ikke forpligtet ud over dette. At det har været CA's holdning lige fra starten kommer frem her. Sacks (1992 I:119) siger:

For Members, activities are observables. They see activities. They see persons doing intimacy, they see persons lying, etc. ... And that poses for us the task of being *behaviorists* in this sense: Finding how it is that people can produce sets of actions that provide that others can see such things.

Som en tilgang til interpersonel kommunikationsanalyse arbejder CA *ex hypothesi* med en meget restriktivt syn på, hvad der udgør data for kommunikationsanalysen. Konversationsanalytikerens er slet ikke interesseret i at forstå *intentionen* eller *betydningen* af de handlinger, som de sociale aktører viser hinanden. For CA er en indholdsbestemmelse netop ikke konstituerende for analysen, ligesom den heller ikke var det for den amerikanske lingvist Leonard Bloomfield, da han kapitulerede til behaviorismen (Bloomfield 1935:139ff).

Dog er der i en vis forstand tendenser i metodologien som tager højde for indholdet i taleturene i fx de såkaldte parsekvenser, hvor begreber som 'sequential implicativity' og 'preference for contiguity'

netop fordrer, at den ene samtalepartner relaterer sine taleture til modpartens *semantiske*; ellers opstår den situation, at man taler forbi hinanden. Men der er imidlertid ingen metodologiske direktiver opstillet, der forsøger at give disse indholdsmæssige dimensioner af samtalen et mere teoretisk og eksplicit grundlag. CA's restriktive perspektiv fører uundgåeligt til en sociologi, som i kraft af sin strenge empirisme må siges at ende i en veritabel behaviorisme (Atkinson 1988: 441).

Det er tidligere blevet omtalt, at den etnometodologiske konversationsanalyse betragter makrokategorier, fx *struktur*, som baserede på procedurer og ikke forstås som et substansfænomen; dette er udtrykt ved begrebet 'structure-in-interaction'. Konversationelle strukturer skal derfor ikke anses som invariante abstraktioner men som mønstre i en situeret aktivitet. Zimmerman og Boden (1991:5) antager, at skønt det ortodokse sociologiske syn på struktur som social abstraktion forkastes af konversationsanalysen, så er begrebet struktur i sig selv fastholdt. De definerer struktur som 'regular, repetitive, nonrandom events that stand in a systematic relationship to one another'. Konversationen organiseres omkring (i) turtagningssystemet, (ii) 'adjacency pairs', og (iii) den samlede struktur, som bl.a. inkluderer 'åbninger' (*openings*), 'topic slots' og 'lukninger' (*closings*). Hertil kommer en række andre strukturer inden for den *institutionelle* samtaleform, der struktureres af mekanismer som bl.a. 'pre-allocation' af ture osv. Men for CA er disse mønstre og typificeringer kun meningsfulde, når de udføres. Dvs. de har kun mening og status, hvis deltagerne *selv* udfører dem i deres daglige aktiviteter.

Skønt konversationsanalytikere som Sacks, Schegloff og Jefferson påstår, at struktur, fx organiseringen af turtagning i dagligdagssamtaler, altid er 'structure-in-action' (dvs. en sekventiel, interaktionel og lokal affære), så er der dog stadig tale om *hypostaserede* entiteter. Det postulerede system fremstår umiddelbart forskelligt fra de abstraktioner, som er fremtrædende hos Saussure, Durkheim, Parsons og Chomsky; men *systemet* er der stadig. Og i det øjeblik, det hævdes, at analysen er en grundig *situeret* redegørelse af den menneskelige

kommunikation med behørig opmærksomhed til den nødvendigvis sekventielle, interaktionelle og lokale interaktions natur, så ender man alligevel i transsituationelle abstraktioner.

I arbejdet omkring den konversationelle turtagning, som Sacks, Schegloff og Jefferson udarbejdede i 1974, er dette paradoks fremtrædende. Tidligt i artiklen anfører forfatterne nemlig, at turtagningsorganisationen for samtaler er både 'context-free and capable of extraordinary context-sensitivity' (1974:699). Denne skelnen er vigtig i bestræbelsen på at vurdere CA's syn på 'structure/opportunity'-opdelingen. Her skriver de følgende:

[A] problem for research on actual conversation is that it is always 'situated' – always comes out of, and is part of, some real sets of circumstances of its participants. But there are various reasons why it is undesirable to have to know or characterize such situations for particular conversations in order to investigate them. And the question then becomes: What might be extracted as ordered phenomena from our conversational materials which would not turn out to require reference to one or another aspect of situatedness, identities, particularities of content or context?

One reason for expecting the existence of some such type of organization is as follows. Conversation can accommodate a wide range of situations, interactions in which persons in varieties (or varieties in groups) of identities are operating; it can be sensitive to the various combinations; and it can be capable of dealing with a change of situation within a situation. Hence there must be some formal apparatus which is itself context-free, in such ways that it can, in local instances of its operation, be sensitive to and exhibit its sensitivity to various parameters of social reality in a local context [...]

...Depiction of an organization for turn-taking should fit the facts of variability by virtue of a design allowing it to be context-sensitive; but it should be cast in a manner that, requiring no

reference to any particular context, still captures the most general properties of conversation. (ibid.:699-700)

Til trods for, at Sacks, Schegloff og Jefferson tilbyder imponerende dokumentation for de lokale, interaktionelle og temporale træk ved den dagligdags konversationelle handling, så er de situerede aspekter af kommunikationen imidlertid stadig 'managed' af et 'system', som uproblematisk kan abstraheres fra de partikulære begivenheder, som systemet styrer. Dvs. kommunikationen er kun situeret på overfladen; abstrakte strukturer, som eksisterer eksternt til den partikulære handling, driver handlingerne på en måde, der er forbløffende *forenelig* med den ortodokse strukturalisme, som etnometodologien ellers ynder at hævde, at de har forkastet eller transcenderet. Hvad er fx den ontologiske status af 'the system' (også omtalt som 'it') i nedenstående passager?

- (1) The system deals with single transitions at a time, and thereby with only the two turns which a single transition links; i.e., it allocates but a single turn at a time.
- (2) The single turn it allocates on each occasion of its operation is 'next turn'.
- (3) While the system deals with but a single transition at a time, it deals with transitions: (a) comprehensively . . . (b) exclusively . . . and (c) serially . . . (ibid.:725)

Således er den ultimative optagethed ikke, som forfatterne selv angiver, 'particular outcomes in particular settings', eller det faktum, at 'conversation is always "situated" – it always comes out of, and is part of, some real sets of circumstances of its participants' (p. 699), men 'the organization of turn-taking *per se*' (min kursiv, SL). Strukturalismens dekontekstualiserede abstraktioner er således genoplivet og i fuld vigør. Til trods for at den etnometodologiske konversationsanalyse

foretrækker at arbejde med 'talk-in-action', så er der konstateret en inkonsistens i deres analyser, som til tider ligner den strukturelle søgen efter regler *bagved* den sociale interaktion. De normative strukturer, som opererer i de sociale interaktioner, orienterer og styrer interaktørerne i deres adfærd.

Et andet interessant aspekt er CA's kontekstbegreb og i særdeleshed Schegloffs relevansprincip (jf. §1, ovenfor). Ifølge det har interaktørernes identiteter ingen relevant status for analytikeren, medmindre de realiseres og tematiseres af interaktørerne *selv* i kommunikationen. Princippet er dels en konsekvens af konversationsanalysens metodologiske direktiv (jf. Garfinkel 1974): Beskrivelsen skal korrespondere med interaktørernes *egne* common sense-forståelser af den sociale orden. En konversationsanalyse kan således forstås som bestræbelsen på at beskrive interaktørernes *qua* sociale individers underforståede common sense-viden om det at skabe sociale handlinger ved social interaktion. Og dels for at undgå, at *analytikeren* foretager for tidlige og umodne generaliseringer.

Selv om samtalepartnernes identiteter ikke konstrueres eller artikuleres i en given kommunikation og dermed *ex hypothesi* heller ikke er relevante for interaktørerne (og analytikeren), så har interaktørerne deres identiteter med sig alligevel. Og det har de, fordi identitet er et *historisk* forankret fænomen, som ikke nødvendigvis træder frem i kommunikationen. Dette faktum kan Schegloffs relevansprincip ikke analysere, fordi den etnometodologiske konversationsanalyse kun analyserer interpersonel kommunikation som et sekventialiseret og detemporaliseret fænomen, der ikke anses som *kotemporalt* med andre aktiviteter uden for kommunikationen.

Der også en anden grund til, at konversationsanalysen abstraherer fra interaktørernes historiske konstituerede identiteter (i det omfang de ikke bliver *tematiserede* i kommunikationen). Grunden er, at den konversationsanalytiske metodologi er funderet i en *empiristisk* erkendelsesteori.³ Denne position antager, at videnskaben kun kan forholde sig til det 'positive' eller 'givne' og dermed kun til virkelighedens observerbare bestanddele. Endvidere gør denne position

spørgsmålet om sikker og præcis viden til en grundpræmis for den videnskabelige beskrivelse af verden. Denne erkendelsesteoretiske position afstår fra at tage stilling til faktorer, der er svære at måle og registrere, eftersom den kun fokuserer på det iagttagelige (Nielsen m.fl. 2006:207). Det følger heraf, at fx metafysiske udsagn ikke har nogen videnskabelig betydning og status. Men det, som denne empiristiske reduktion imidlertid ikke medregner, er, at videnskabelig forklaring godt kan være relevant, selvom den lider af manglende empirisk eksakthed.⁴

Men denne erkendelsesteori giver også *ex hypothesi* nogle kraftige begrænsninger på konversationsanalysens kontekstbegreb. Kontekst bliver kun relevant for konversationsanalytikeren, hvis den kan dokumenteres *empirisk*. Det var det, jeg udtrykte ved, at 'kontekst bliver til tekst' eller kommunikation (jf. p. 7). Makroparametre i form af *årsagsfaktorer*, der også er virksomme, selvom de ligger uden for det empiriske synsfelt, kommer simpelthen ikke i betragtning. For konversationsanalytikeren ville den historiske kontekst i kommunikationen mellem fx en farvet og en veluddannet hvid person kun blive relevant, hvis deres aktuelle identiteter *qua* sort vs. hvid tematiseres og artikuleres, dvs. gøres til et empirisk fænomen. Konversationsanalytikeren Jakob Steensig har selv påpeget de begrænsninger, som er forbundet med konversationsanalysens erkendelsesteoretiske position:

Det er oplagt at der er kulturelle og sociologiske baggrundsaspekter som ikke træder frem og bliver tilgængelige for analyse, men som alligevel godt kan være vigtige for deltagerne. Disse kan CA og den interaktionelle lingvistik ikke analysere, men til gengæld kan vi analysere alle de kulturelle metoder som deltagerne viser hinanden. (Steensig 1999:7; handout delt ud i forbindelse med forfatterens ph.d.-forsvar)

Den konversationsanalytiske antagelse, at kontekst kun er relevant, hvis den får *empirisk* status af interaktørerne, implicerer endvidere, at det offentlige rum, her programmet *Profilen* (Danmarks Radio), ikke bliver

tematiseret som sådan. Metodologien åbner ikke op for en kontekstualisering af tv-programmets afstukne rammer/strukturer, som fx at programmet kontrolleres af kameraer og en studievært. Desuden kan konversationsanalysen ikke teoretisere *Profilen* som et udtryk for en bestemt historisk og institutionaliseret genre med efterfølgende sociale konsekvenser.

Konversationsanalysen vil imidlertid svare, at forholdet mellem kommunikation og kontekst er et *refleksivt forhold*, dvs. det offentlige rum med dets strukturer fremstår ikke som en færdigformet realitet, der eksisterer *ved siden af* samtalepartnerne. Tværtimod: disse makrostrukturer kan netop ikke *løsrides* fra interaktørernes fortolkningsprocesser. Alt dette vil sige, at *Profilen qua* institutionaliseret tv-program ikke er en færdigformet struktur, der blot venter på, at interaktørerne skal komme og udfylde den. Konteksten derimod er *en del* af samtalepartnerne, dvs. konteksten fungerer ikke metaforisk som et baggrundstæppe på et teater, der hejses op og ned uafhængigt af skuespillerne, men er netop en del af dem og giver ikke mening uafhængigt af skuespillerne (Drew og Heritage 1992:21). Det konversationsanalytiske kontekstbegreb er således såvel dynamisk som konstruktivistisk.

Metodologiens akilleshæl er imidlertid, at den ikke inddrager den *historiske* kontekst. Dvs. når fx en afroamerikaner taler med en veluddannet hvid, er det ikke 'blot' to personer, som taler med hinanden. Det, der kommer til udtryk igennem dem, er for det første hele kolonitidens historie, og for det andet den økonomiske, politiske og kulturelle undertrykkelse af sorte. Denne historiske konstituering transcenderer metodologien, som bygger på et *atemporalt* og *konstruktivistisk* perspektiv på menneskelig identitet, udtrykt ved slagordet: *doing being*.

Endvidere lider den konversationsanalytiske metodologi af den skavank, at den ikke systematisk teoretiserer over, hvorledes de samfundsmæssige strukturer udstikker rammer og betingelser for de sociale handlinger, som eventuelt måtte blokere eller befordre interaktørerne, når de kommunikerer. Konversationsanalysen hviler

tydeligvis på en for vag *sociologisk* orienteret teoridannelse. Dette er lige præcis et paradoks, idet konversationsanalysen jo netop *er* en sociologi! Denne begrænsning ved metodologiens kontekstbegræb vil jeg betegne som 'empiristisk reduktionisme'. Med denne betegnelse forstår jeg, at som konsekvens af konversationsanalysen mikrosociologiske nærsynethed, dens 'fixation on readily visible orderliness' (Sharrock og Anderson 1986:113), den umiddelbare synlige orden, og bestræbelsen på at holde analysen så tæt på den konkrete virkelighed, så overser den en virkelighed, som unddrager sig en umiddelbar erkendelse, fordi den ligger i strukturer, der netop overskrider grænserne for den kommunikation, den forsøger at bestemme.⁵

Talbot Taylor og Deborah Cameron (1987) har dekonstrueret en analyse af Levinson (1983), hvor de bl.a. demonstrerer, at samtaledata ikke fremstår helt så selvindlysende og entydige, som etnometodologer synes at gå ud fra. Det, som Levinson ser i sin analyse, som 'visible' i samtalen, som empirisk evident i interaktørernes egen adfærd – i dette tilfælde en pause i en samtale, som Levinson identificerer som 'dispreferred' respons fra en anmodning – viser sig at være mere omstridt og forudsætte en større involvering af analytikerens fortolkningsevne, end det tilsyneladende er tilfældet. Taylor (1992) har argumenteret for, at etnometodologer behændigt undgår den menneskelige kommunikations *intellektuelle* problemer ved udelukkende at foreslå *praktiske* løsninger. Rigid teoretisk spekulation om intersubjektivitet, som ellers er det centrale programpunkt i den etnometodologiske platform, bliver ved hjælp af denne prakticisme effektivt tilsidesat. Gensidig forståelse forekommer så indlysende for etnometodologer, at den hverken kræver abstrakt teoretiseren eller negativ skepticisme; gensidig forståelse er en voluntaristisk, praktisk og ikke mindst moralsk fuldbgyrdelse af interaktionen selv. Som Taylor and Cameron (1987:107) argumenterer for, er der ikke behov for at underkaste data en analyse, fordi 'the conversation itself wears its (or the participants') own inherent ("emic") analysis on its sleeve'.

Konversationsanalysens metodologi hviler således på to antagelser, nemlig: (i) at interaktørernes identiteter konstitueres atemporal, samt

(ii) at denne identitet skal være tematiseret for at være relevant, dvs. være *positivt* tilstede i kommunikationen, så den kan blive genstand for en *empirisk* undersøgelse. Derimod er der ingen ansatser i metodologien til at begrebsliggøre de ikke-synlige, men stadigvæk ligeså virkelige årsagsfaktorer, som fx begrebet *struktur*, på makroniveau. Det er præcis her empirismens begrænsning ligger som videnskabsfilosofisk og erkendelsesteoretisk position (Gregersen 2006:34 f).

En anden konsekvens af konversationsanalysens bastante empirisme er, at sprog slet og ret er givet for konversationsanalytikerens; det optræder nemlig som 'data'. Men er det nu det?

[L]anguage occurs nowhere as 'data'. Language offers a paradigm case of interference by investigation. The interference arises from the fact that in linguistics language becomes both the object and the instrument of investigation, as well as the medium in which the linguist's conclusion are ultimately formulated. (Harris 1997:272ff)

Man kunne spørge, hvad det præcist er, som konstitueres som data for konversationsanalytikerens? Det kan ikke være deres transskriptioner, eftersom de er menneskeskabte og dermed udtryk for en *teoretiseret* repræsentation. Forestiller man sig fx tre personer, som taler sammen, hvoraf den ene taler 80 procent af tiden, så skal man tage stilling til følgende:

The way this is set out on paper might either represent it as a 'conversation', in which all three take turns at talking, but one happens to take longer turns and more turns than the others; or it might be represented as a monologue with various interruptions or supportive additions from the speakers, perhaps by setting out the more loquacious speaker's talk in a column down the middle of the page with the other contributions set out at the margins. Similarly, if there is silence on the tape, the transcriber has to decide whether to attribute it to one or other of the participants; if there is overlap,

whether to represent it as one speaker interrupting another.
(Fairclough 1992:229ff)

Alle disse overvejelser er analytikerens, eftersom samtalen *i sig selv* intet fortæller, hvordan den skal tolkes; der fordres en teori om, hvordan den sociale orden fungerer. Endvidere er det også klart, at så snart man repræsenterer talen ved skrift, så sker der en reduktion af talen, dvs. man behandler *allerede* talen, som om det var skrift. (Jf. spørgsmålet: Hvor mange *bogstaver* er der i dit navn? Hvorimod spørgsmålet: Hvor mange *lyde* er der i dit navn? er absurd i vor skriftkultur.) Udsagnet, at transskriptionen 'will look to the eye how it sounds to the ear' (Schenkein 1978:xi) er forkert, fordi der i transformationen af sansemodaliteten netop også sker en transformation af perceptionen. Selv de mest empirisk tekniske valg kan ikke tænkes uafhængigt af selv de mest teoretiske valg i konstruktionen af analysegenstanden. Det er kun, fordi genstanden er konstrueret på en bestemt måde, man kan begynde at tale om, at denne eller hin analysemetode er relevant på det praktiske niveau. Eller rettere: Det er kun i form af en samling hypoteser, der er afledt af en lang række teoretiske forudantagelser, at en bestemt empirisk kendsgerning kan fungere som dokumentation.

Konversationsanalytikeren vil indvende, at de data, de gør brug af og analyserer, beror på båndoptagelse af samtaler. Og ved båndoptagelser er der ikke tale om en 'interference by investigation', som det er tilfældet ved transskriptioner, der er udtryk for en *teoretiseret* repræsentation. Som Heritage (1984:235) udtrykker det, så er båndoptagelser af dagligdags konversationer 'neither idealized nor recollected retrospectively'. Med den transportable båndoptager bliver interaktionsdata tilgængelige 'in raw form, neither idealized nor theory-constrained' (Heritage 1984:238). For Drew og Heritage (1992:5) anses 'recorded conduct' ligefrem som et korrektiv til den ortodokse sociologis indirekte tilgang til social handling igennem spørgeskema, interview og selvreporter.

Men videobåndets lyde udgør imidlertid en abstraktion fra talesituationen, ligesom kommunikationssituationen er udtryk for en

abstraktion, idet de er udvalgt af den person, der kontrollerer kameraet. Hvis man fx kun nøjes med at foretage optagelser uden at gøre sig overvejelser over billedets afgrænsning, dvs. konstruktionen af virkeligheden, sker der let det, at man overtager en prækonstrueret version af virkeligheden, der ikke nødvendigvis rummer de principper, der gør det muligt at tolke den. Hvad der ligger i konversationsanalytikerens karakteristik af sin analysegenstand som 'naturally occurring interaction', er simpelthen uvist. Distancen, der består mellem lægmandens oplevelse af samtalen og konversationsanalytikerens fortolkning af samtalen, er vel næppe helt uinteressant!

Medierne audio/video fastfryser nok, men fastholder ikke interaktionen som 'natural'. Båndoptagelser er og bliver en konstruktion, en abstraheret konstruktion. Således er de 'data', man præsenterer som inkarnationen af det konkrete, i sig selv et resultat af en enorm abstraktionsproces. Det er der imidlertid ikke noget galt i, idet en hvilken som helst form for data er en konstruktion; men her er det vigtigt at gøre opmærksom på, at der er tale om en abstraktion, som konversationsanalytikere ikke vil vedkende sig.

4. Afsluttende og konkluderende bemærkninger

I den foranstående analyse har intentionen været den at undersøge, dels hvad metodologien kan bruges til, og dels hvilke antagelser om interpersonel kommunikation den etnometodologiske konversationsanalyse hviler på som tilgang til samtaleanalyse. Der er blevet redegjort for visse begreber i metodologien, som efterfølgende er blevet anvendt på data, som i dette tilfælde udgør tv-programmet *Profilen* fra 1995.

Med metodologien er det blevet vist *teknisk*, hvordan Seidenfaden formår at redefinere samtaleformatet for *Profilen* ved skabe sig et forholdsvis langt talerum og taletid på en sådan måde, at han kan gennemføre og administrere sit indlæg uforstyrret af tv-værten og

derigennem få lejlighed til at overbevise seerne i det berettigede i sin og avisens beslutning om at offentliggøre Ritt Bjerregaards dagbog. Til trods for, at der er kamp om ordet, formår han alligevel at forholde sig disciplineret når det gælder afviklingen af de forskellige stridspunkter i hans taleur. Denne elegante redefinering af formen for samtalen betyder efterfølgende, at Jersild dirigeres ind i rollen som blot en respondent til Seidenfadens indlæg. At vise, hvordan den identificerede redefinering *teknisk* lader sig gøre, er således en af styrkerne ved den metodologi, CA har udviklet.

Imidlertid er metodologien ikke uden mangler. Som samtaleanalyse bør den suppleres med andre kommunikationsretninger, hvis man skal nå til en mere fyldestgørende forståelse af den menneskelige kommunikation. Som det er blevet fremdraget, formaliseres de konversationelle strukturer på en måde, så de modarbejder en radikal kontekstualisering af kommunikation og samtaleparternes identitet. Endelig sidestiller CA temporalitet med sekventialitet, og derved reduceres de temporale dimensioner i den interpersonelle kommunikation.

Det er således oplagt, at den etnometodologiske konversationsanalyse med fordel kunne drage nytte af en teoretisk grundlagsrevidering i stedet for den så ofte mødte mistænksomme holdning til teoretisk refleksion, som i overvejende grad præger skolen. En sådan grundlagsreform ville for alvor bringe den i nærheden af deres egentlige metodologiske feltråb, nemlig 'structure-in-interaction'. Med andre ord viser det sig, at den ikke konsekvent har opgivet antagelsen om interpersonel kommunikation som en hypotaseret ting, som er så endemisk inden for ortodoks strukturalistisk sociologi og i særdeleshed lingvistikken (jf. Lund 2007). En sådan grundlagsrevidering ville således også kunne påpege den 'analytical circularity', der ligger i den forestilling, at skønt konversation er en entitet, der *kun* er meningsfuld i praktisk, lokal, situeret og løbende aktivitet, så er det maskineri, som ultimativt giver konversationen struktur, selv 'relatively stable and context-independent' (Taylor og Cameron 1987:116ff).

Man kunne vælge at betragte sagen, som Andrew Pickering gør det:

Ethnometodology strikes me as a dead end, not because it's wrong but because it's right – all culture is constructed, and once you've said that, what else is there to say? (Brev til Mulkay, 21. april 1981. (Ashmore 1989:169))

*Vesterhavnen 74 st. tv.
DK-5800 Nyborg*

Noter

1. Jeg har bevidst sat anførelsestegn om betegnelsen data, idet jeg ikke mener, at de samtaler, CA analyserer, udgør data, men snarere en konstruktion. (Men om det senere i artiklen.)
2. Transskriptionen er udarbejdet af lektor, ph.d. Lone Laursen, som har transskriberet hele *Profilen*.
3. Nielsen m.fl. (2006:182) omtaler ligefrem CA som den 'ekstremt empiristiske metode'!
4. Dette er der mange eksempler på i naturvidenskabshistorien. Fx peger Quine på, at det er fuldstændig muligt at beskrive observerede relationer mellem genstande meget nøjagtigt, selvom man ikke kan identificere, hvad genstandenes identitet egentlig er. Quines eksempel er den ældre astronomi. Planeternes bevægelse var velkendt lang tid før de astronomer, der studerede deres bevægelse, vidste, hvor planeterne præcist befandt sig (Quine 1953:47).
5. Som den afdøde franske sociolog, Pierre Bourdieu, bemærker: 'Den situationsbestemte illusion, som består i at relatere handlingsmønstre direkte til aflæselige træk i en given situation, tager ikke højde for, at "interpersonelle" relationer kun tilsyneladende er relationer mellem individer, og at sandheden om en interaktion aldrig ligger udelukkende i interaktionen selv' (Bourdieu 1990:291).

Litteratur

- Ashmore, Malcolm. 1989. *The Reflexive Thesis: Wrihting Sociology of Scientific Knowledge*. University of Chicago Press.
- Atkinson, Paul. 1988. Ethnomethodology: A Critical Review. *Annual Review of Sociology* 14.441-465.
- Bloomfield, Leonard. 1935. *Language*. London: Allen & Unwin.
- Bourdieu, Pierre. 1990. *The Logic of Practice*. Cambridge: Polity Press.
- Button, Graham & John R.E. Lee (eds.). 1987. *Talk and Social Organization*. Clevedon, Avon/Philadelphia: Multilingual Matters
- Drew, Paul & John C. Heritage (eds.). 1992. *Talk at Work*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Edelsky, Caroline. 1981. Who's got the floor? *Language in Society* 10.383-421.
- Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Ford, Cecilia E. & Sandra A. Thompson. 1996. Interactional units in conversation: Syntactic, intonational and pragmatic resources for the projection of turn completion. I: E. Ochs, E.A. Schegloff & S.A. Thompson (eds.), *Interaction and Grammar. Studies in Sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 135-184.
- Garfinkel, Harold. 1967. *Studies in ethnomethodology*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Garfinkel, Harold. 1974. On the origins of the term 'ethnometodology'. In: R. Turner (ed.), *Ethnometodology*. Harmondsworth: Penguin, 15-18.
- Gregersen, Frans. 2006. Strukturalismen i vore hjerter. Eller: i virkeligheden er vi jo alle en slags strukturalister. *Nysproglige studier* 33-34.11-52.
- Harris, Roy. 1997. From an integrational point of view. I: *Linguistics Inside Out*. Roy Harris and His Critics. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 229-310.
- Have, Paul ten. 1999. *Doing Conversation Analysis*. London: Sage Publications.
- Heritage, John. 1984. *Garfinkel and Ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press.
- Houtkoop, Hanneke & Harrie Mazeland. 1985. Turns and discourse units in everyday conversation. *Journal of Pragmatics* 9.595-619.
- Jørgensen, Marianne W. et al. 1999. *Diskursanalyse: Teori og metode*. Samfundslitteratur: Roskilde Universitetsforlag.
- Levinson, Stephen C. 1983. *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Lund, Søren. 2007. Grundlagsproblemer i den moderne strukturelle lingvistik: Hvad studerer lingvistikken? *Rask* 26.3-32.
- Lynch, Michael. 1985. *Art and Artifact in Laboratory Science: A Study of Shop Work and Shop Talk in a Research Laboratory*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Maynard, Doug W. & Steve E. Clayman. 1991. The Diversity of Ethnomethodology. *Annual Review of Sociology* 17.311-34.
- Nielsen, Mie F. 1999. Grundbegreber i nyere samtaleanalyse. *Nydanske studier & almen kommunikationsteori* 25.9-55. Dansk lærerforening.
- Nielsen, Mie F., Jakob Steensig & Johannes Wagner. 2006. Konversationsanalyse i Danmark. *Nydanske sprogstudier* 34-25.182-216.
- Ochs, Elinor. 1979. Transcription as theory. I: *Developmental Pragmatics*. E. Ochs & B.B. Schieffelin (eds.). New York: Academic Press, 43-72.
- Profilen, DR TV. 1999. (Kopi).
- Psathas, George. 1995. *Conversation Analysis. The Study of Talk-in-Interaction. Qualitative Research Methods* 35. Thousand Oaks, Cal.: Sage Publications.
- Quine, Willard V. O. 1953. *From a Logical Point of View*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Sacks, Harvey, Emanuel A. Schegloff & Gail Jefferson. 1974. A Simplest Systematics for the Organization of Turn-taking for Conversation. *Language* 50.696-735.
- Sacks, Harvey. 1992. *Lectures on conversation I-II*. Gail Jefferson (ed.). Oxford & Cambridge, Mass.: Blackwell.
- Schegloff, Emanuel A. 1982. Discourse as an interactional achievement: Some uses of 'uh huh' and other things that come between sentences. I: D. Tannen (ed.), *Analyzing Text and Talk. Georgetown University Round Table on Languages and Linguistics*. Washington, D.C.: Georgetown University Press, 71-93.
- Schegloff, Emanuel A. 1987. Between Macro and Micro: Contexts and Other Connections. I: Alexander et al. (ed.), *The Micro-Macro Link*. Berkeley: University of California Press, 207-234.
- Schegloff, Emanuel A. 1992a. In another context. In: A. Duranti & C. Goodwin (eds.), *Rethinking context. Language as an interactive phenomenon*. Cambridge University Press, 191-227.
- Schegloff, Emanuel A. 1992b. On talk and its institutional occasions. I: Drew & Heritage (eds.), *Talk at Work*. Cambridge University Press, 101-136.
- Schegloff, Emanuel A. 1997. Whose text? Whose Context? *Discourse & Society* 8.156-187.

- Schenkein, Jim (ed.). Year Studies in the Organisation of Conversational Interaction. New York: Academic Press.
- Silverman, David. 1998. Harvey Sacks: Social Science & Conversation Analysis. Cambridge: Polity Press.
- Steensig, Jakob. 2001. Sprog i virkeligheden. Bidrag til en interaktionel lingvistik. Aarhus Universitetsforlag.
- Taylor, Talbot J. & Deborah Cameron. 1987. Analyzing Conversation: Rules and Units in the Structure of Talk. Oxford: Pergamon.
- Taylor, Talbot J. 1992. Mutual Misunderstanding: Scepticism and the Theorizing of Language and Interpretation. Durham: Duke University Press.
- Zimmerman, Don H. & Deirdre Boden. 1991. Structure-in-Action: An Introduction. Talk and Social Structure: Studies in Ethnomethodology and Conversation Analysis. Berkeley: University of California Press, 3-21.

Bilag I

Transskriptionskonventionerne er baseret på Gail Jeffersons system (se bl.a. Psathas, 1995). De engelske notationer ved ind- og udånding er tillempet danske former: ·hh → *eh* samt hh → *he*. Dette fremgår ikke af udskriften.

[]	begyndelse og slutning på overlap
=	ingen pauser mellem to ytringer
(0.2)	antal sekunders pause
(.)	mikropause
<u>ord</u>	trykstærk stavelse
:	forlængelse af lyd
↑	stigende tone
↓	faldende tone
.	faldende (afsluttende) intonation
,	fortsættende intonation
?,	lettere stigende intonation
?	stigende intonation
ORD	virker som højere styrke, men beskriver dog stemmekvaliteten som 'kraftigere'
'	beskriver manglende lyd
(ord)	usikker gengivelse.
(?)	umuligt at høre
o o	lav stemme
-	glottal stop
» «	tempo op - tempo ned
o r d	langsomt, tydeligt
hh (eh)	indånding
hh (he)	udånding
(h)	latter inde i et ord
*	knasende stemme

Bilag II

Transskription af 'Profilen – tyveknægt eller folkehelt?' (1995)

(J: Jens Olaf Jersild)

(S: Thøger Seidenfaden)

- 01 J er de::t tyveRI, er det en (.) HELtegering?, eller er det måske (0.2) i virkeligheden (0.2)
- 02 ↓begge de:le. ·hhh I ↑hvert fald så stja:l Poli↑tiken Ritt ↓Bjerregaards kontroversi↓elle
- 03 DAGbog?; ·hh offentliggjorde den som pira:tkopi (0.2) og danskerne (.) ↓ELSkede hver
- 04 ↓E::vig e:neste ·hh ↓li↑nie i denne her ellers (0.3) for↑budte (0.2) dag↑bog=Politiken blev
- 05 flå:et væk=flere hundredetusinde danskere købte? ·hh [tager Politiken frem; SL] ↓dette her (0.4)
- 06 nummer af (0.5) Poli↑tiken (0.5) 'Ritts ↓Dag↑bog'? (1.7) Og her er den inde som (0.3)
- 07 sektio::nsfor↑si:den=og velkommen til (0.3) DIG Thø::ger Seidenfa::den= du er (0.5) hva ska
- 08 vi ↑si:ge litte ↓ræ:r klatretyv og (0.5) che:fredaktør på Politiken, ·hhh Vil du ↑gerne se dig
- 09 selv som sånn ↓nen↑ ø::: ↓Rrobin ↑Hoodthh? (0.3) ·hh der ↓stjæ::ler fra dem der er
- 10 ↑ri::ge på informatio:n og så de:ler informatio:nerne ud ti (0.2) ti dem der ffattige på (0.3)
- 11 på informatio:n=er det sådn I vil for↑gylde ↓sa:gen.
- 12 S hhh altså ska' vi ta de der postu↓la::ter i ↓ræ:kkefølge [du ↓sta:rtede med ikk' sandt,=]
- 13 J [hjäh? Endelig, gør det endelig
- 14 S =·hhh så'r det jo-(.) e::: helt grotesk (0.2) det der me tyveri= °je me:ner° ·hh Ritt Bjerregaard
- 15 sender os et manuskript fuldstændig frivilligt?, (0.2) ·hh ::: stiller det til ↓rå:dighed for os=i
- 16 øvrigt oss til ↑andre a ↑visredaktioner=og ↓ønsker den maksi↓ma::le ekspo↓ne:ring af det.
- 17 J jo:w, [men det e::hh]
- 18 S [·hh HVORdan] DET ka' være fore:neligt me tyveri, ·hhh det forstår jeg ikk'?
- 19 S ·hhh [og sss så litteRæ:R LA' MIG-] (.) [UNDskyld men jeg ↓har ↑ikk']
- 20 J [jamen hov for en sik]kerheds skyld [(?)]
- 21 J det' det' jo ikk til ↓offentliggørelsen.
- 22 S det' dig der' kommet med tre postu↓la::ter ikk'?
- 23 J jâ::,
- 24 S og du har ta:lt meget ↓længe?, =så vi ta:r dem li::ge i rækkefølge,
- 25 J ja:h.
- 26 S hhh Det ↑næste punkt, du kom med, det var litteræ:r klatretyv?,
- 27 J m↑mm,
- 28 S det har jeg=unskyld jeg sir det=på trods af den sto:re interesse der' knyttet til dagbogens
- 29 indr-indhold?,« (0.2) °intet med litteratu:r og gø::re.°
- 30 S hhh [det] ↑E:neste jeg vil gi' dig ↓ret ↑i det er, (0.3) [at ↑MIN] op↓ga:ve, (0.5) og
- 31 J [·hnhåh?] [°tyveri°]
- 32 S =Politi::kens op↓ga::ve, det er og sprede informatio:n.
- 33 J mm.

SØREN LUND

- 34 S og det er det vi har GJORT?, ·hhh og som du var venlig nok til og si::ge det=det har
35 hundredetusindevis af danskere været GLA:de for?,
36 J mm,
37 S og de::hh (0.2) er ↓STA:dig i gang her henover weekenden, ·hh med og prø::ve og få fat i
38 TORSdagsvi:sen og vi er hele tiden nødt til og efterlev:re.
39 J 'ja:h [·hhh]=
40 S [°m såd'n er det,°]